

REFERENCES

Bolshoy ekonomicheskii slovar [Big Dictionary of Economics]. Moscow: Institut novoy ekonomiki, 1999.

"BSC, EVA, MBO, KPI, Six Cigm, a takzhe ISO, TQM, SMK, Lean manufacturing, TPS, samoobuchaiushchaisia organizatsiia – sovremennye kontseptsii upravleniia" [BSC, EVA, MBO, KPI, Six Cigm, as well as ISO, TQM, QMS, Lean manufacturing, TPS, self-learning organization – modern management concepts]. http://www.rusconsult.ru/common/stati-nashih-ekspertov/stati-nashih-ekspertov_37.html

Entsiklopedicheskii sotsiologicheskii slovar [Encyclopedic Dictionary of Sociology]. Moscow: RAN ISPI, 1995.

Fedorova, O. V. "Zbalansovanist iak metod upravlinnia prybutkovistiu pidpriemstva (na materialakh khlibopekarnoi promyslovosti)" [Balance as a method of managing profitability (based on bakery industry)]. *Avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk: 08.00.04*, 2007.

Hrytsenko, L. L., and Vysochyna, A. V. "Zbalansovana systema pokaznykyv iak instrument otsiniuvannia stratehii pidpriemstva" [Balanced Scorecard as a tool for assessment strategy]. *Aktualni problemy ekonomiky*, no. 3 (129) (2012): 161-167.

Ivlev, V., and Popova, T. "Balanced Scorecard – alternativnye modeli" [Balanced Scorecard – alternative models]. <http://www.iteam.ru/articles.php?pid=1&tid=2&sid=27&id=478>

Kaplan, R. S., and Norton, D. P. *Sbalansirovannaia sistema pokazateley. Ot strategii k deystviu* [Balanced Scorecard. From strategy to action]. Moscow: Biznes, 2003.

Kovalchuk, V. V., and Moisieiev, L. M. *Osnovy naukovykh doslidzhen* [Basic scientific research]. Kyiv: Profesional, 2005.

Kolodziev, O., and Bezrodna, O. "Vyznachennia kryteriiv zbalansovanosti stratehii rozvytku banku" [Defining criteria for balancing the bank's strategy]. *Bankivska sprava*, no. 5 (2012): 3-12.

Ledenev, E. E. "BSC i EVA® – konkurenty ili soiuzniki?" [BSC and EVA® – competitors or allies?]. http://www.cfn.ru/management/controlling/bsc_eva.shtml

Larina, Ya. S. "Vykorystannia zbalansovanoi systemy pokaznykyv pidpriemstvamy APK" [Using the Balanced Scorecard agricultural enterprises]. *Ekonomika APK*, no. 3 (2010): 153-157.

Liaskovska, O. O. "Perevahy ta nedoliky zbalansovanoi systemy pokaznykyv" [Advantages and Disadvantages of Balanced Scorecard]. *Aktualni problemy ekonomiky*, no. 7 (85) (2008): 119-126.

Maliarets, L. M. *Vymiriuvannia oznak ob'ektiv v ekonomitsi: metod olohiia ta praktyka* [Measuring attributes of the objects in Economics: Methodology and Practice]. Kharkiv: KhNEU, 2006.

Nazarova, H. V., and Mashchenko, M. A. *Sotsialno-ekonomichni zasady efektyvnosti naimanykh pratsi v Ukraini* [Socio-economic principles of efficiency wage labor in Ukraine]. Kharkiv: KhNEU, 2011.

Popovych, P. Ya. *Ekonomichniy analiz diialnosti sub'ektiv hospodariuvannia* [Economic analysis of the entity]. Ternopil: Ekonomichna dumka, 2001.

"RUKOVODSTVO G3. Rukovodstvo po otchetnosti v oblasti ustoychivogo razvitiia" [MANUAL G3. Guidelines for reporting on sustainable development]. <https://www.globalreporting.org/languages/russian/Pages/default.aspx>

Shapoval, M. I. *Menedzhment iakosti* [Quality Management]. Kyiv: Znannia, 2006.

Tiuliupa, N. V. "Zbalansovana systema pokaznykyv iak efektyvnyi instrument upravlinnia" [Balanced Scorecard as an effective management tool]. *Ekonomika i derzhava*, no. 4 (76) (2009): 65-66.

УДК 658.14.15

ОБҐРУНТУВАННЯ ПОРЯДКУ ВИБОРУ ДЖЕРЕЛ ФІНАНСУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙ В ТЕХНІЧНЕ ПЕРЕОЗБРОЄННЯ ПІДПРИЄМСТВА

© 2014 ГУР'ЄВА І. В.

УДК 658.14/15

Гур'єва І. В. Обґрунтування порядку вибору джерел фінансування інвестицій в технічне переозброєння підприємства

У статті проаналізовано існуючі в науковій економічній літературі теоретичні та практичні підходи, процедури та алгоритми вибору джерел фінансування інвестицій. Виявлено, що більшістю вчених пропонується здійснювати вибір за критерієм мінімуму ціни джерел фінансування. Обґрунтовано, що в сучасних умовах господарювання визначення єдиного універсального критерію оптимізації не зможе забезпечити коректні результати у всіх випадках. У статті доведено необхідність самостійного визначення підприємством обмежень та критеріїв вибору джерел фінансування залежно від умов господарювання, свого фінансово-економічного стану, цілей та завдань, які воно вирішує. Автором розроблено порядок вибору джерел фінансування інвестицій в технічне переозброєння підприємства. Запропонований порядок є універсальним, оскільки враховує можливість встановлення різних обмежень та критеріїв вибору, а також може бути використаний для обґрунтування вибору джерел фінансування будь-яких реальних інвестицій.

Ключові слова: інвестиції, технічне переозброєння, джерело фінансування, підприємство.

Рис.: 1. **Бібл.:** 12.

Гур'єва Ірина Володимирівна – здобувач, Харківський гуманітарний університет «Народна українська академія» (вул. Лермонтовська, 27, Харків, 61000, Україна)
E-mail: emcado@mail.ru

УДК 658.14/15

Гурьева И. В. Обоснование порядка выбора источников финансирования инвестиций в техническое перевооружение предприятия

В статье проанализированы существующие в научной экономической литературе теоретические и практические подходы, процедуры и алгоритмы выбора источников финансирования инвестиций. Выявлено, что большинством ученых предлагается осуществлять выбор по критерию минимума цены источников финансирования. Обосновано, что в современных условиях хозяйствования определение единого универсального критерия оптимизации не сможет обеспечить корректные результаты во всех случаях. В статье доказана необходимость самостоятельного установления предприятием ограничений и критериев выбора источников финансирования в зависимости от условий хозяйствования, своего финансового состояния, целей и задач, которые оно решает. Автором разработан порядок выбора источников финансирования инвестиций в техническое перевооружение предприятия. Предложенный порядок является универсальным, поскольку учитывает возможность использования различных ограничений и критериев выбора, а также может быть использован для обоснования выбора источников финансирования каких-либо реальных инвестиций.

Ключевые слова: инвестиции, техническое перевооружение, источник финансирования, предприятие.

Рис.: 1. **Библ.:** 12.

Гурьева Ирина Владимировна – соискатель, Харьковский гуманитарный университет «Народная украинская академия» (ул. Лермонтовская, 27, Харьков, 61000, Украина)

E-mail: emcado@mail.ru

UDC 658.14/15

Hurieva I. V. Justification of the Order of Selection of Sources of Financing Investments into Technical Re-equipment of an Enterprise

The article analyses existing theoretical and practical approaches, procedures and algorithms of selection of sources of financing investments. It shows that the majority of scientists offer to perform selection by the criteria of financing sources price minimum. It shows that determination of a common optimisation criterion would not ensure correct results in all cases under modern economic conditions. The article proves the necessity of independent establishment of restrictions and financing sources selection criteria by the enterprise depending on economic conditions, its financial state and goals and tasks it solves. The author develops an order of selection of sources of financing investments into technical re-equipment of the enterprise. The proposed order is universal, since it takes into account a possibility of use of various restrictions and selection criteria and also could be used for justification of selection of sources of financing real investments.

Key words: investments, technical re-equipment, source of financing, enterprise.

Рис.: 1. **Bibl.:** 12.

Hurieva Iryna V. – Applicant, Kharkiv University of Humanities (vul. Lermontovska, 27, Kharkiv, 61000, Ukraine)

E-mail: emcado@mail.ru

Проблема підвищення економічної ефективності функціонування вітчизняних підприємств є однією з найбільш важливих на сучасному етапі розвитку української держави. Технічне переозброєння вітчизняного виробництва, переоснащення підприємств новими видами техніки, впровадження новітніх технологій, що задовольняють зростаючі суспільні потреби, дозволить значно покращити конкурентоспроможність продукції вітчизняного виробництва, що, у свою чергу, зумовить значне підвищення ефективності господарської діяльності українських підприємств.

Залучення фінансових ресурсів є необхідною умовою здійснення інвестицій в технічне переозброєння. Враховуючи, що в сучасній практиці господарювання існує велика різноманітність форм і джерел фінансування, питання обґрунтування вибору таких джерел є одним з ключових завдань промислових підприємств.

Вітчизняна та російська наукова література почала висвітлювати питання вибору джерел фінансування ще в період планового типу економіки.

У роботі [7, с. 78 – 79] запропоновано такий алгоритм дій з визначення обсягів власних та запозичених фінансових ресурсів: 1) порівняння суми необхідних витрат на впровадження заходів щодо переозброєння виробництва з наявними власними фінансовими ресурсами та визначення на підставі цього суми коштів, недостатніх для включення в план переозброєння всіх розроблених заходів; 2) визначення із загального переліку найбільш ефективних заходів в межах наявних власних ресурсів; 3) стосовно групи менш ефективних заходів – прийняття рішення про доцільність і можливість оформлення банківського кредиту на суму дефіциту фінансових ресурсів (при тривалих термінах окупності коштів, невідповідності їх галузевим нормам і вимогам підприємства визначається менша сума кредиту); 4) прийняття остаточного рішення як про необхідні розміри кредиту, так і про сукупність заходів, що підлягають остаточному включенню в план.

Таким чином, запропонований в період планового типу економіки алгоритм дій з вибору джерел фінансування заходів з технічного переозброєння засновано на пріоритетності використання власних фінансових ресурсів.

З переходом української економіки на ринкові принципи господарювання змінилася й система фінансового забезпечення інвестицій. Якщо в радянський період історії української держави система фінансування інвестицій в технічний розвиток підприємств носила плановий, централізований характер, то з переходом до ринкового типу економіки з'явилося значне число нових форм і способів фінансування. Наявність нових умов і невирішених питань в практиці господарювання зумовила виникнення наукових досліджень в даній сфері. Серед російських і вітчизняних вчених, що займалися цими напрямками, можна виділити І. А. Бланка [1], В. В. Ковальова [4], І. В. Липсиця [5], В. П. Савчука [9], О. С. Стоянову [10]. Ці вчені дали класифікацію джерел фінансування, виділили негативні та позитивні риси кожного джерела, а також заклали теоретичні та методичні основи вибору джерел фінансування. На підставі напрацювань вказаних авторів сучасними вченими було розроблено конкретні порядки, схеми та алгоритми вибору джерел фінансування інвестицій.

Так, Мордвінцевою Т. В. і Поповим О. М. запропоновано методичний підхід до відбору джерел інвестування, який включає перевірку кожного джерела з погляду передумов, умов і вимог, а також можливості створення останніх [6].

Передумови характеризують об'єктивні фактори, що впливають на можливість і доцільність використання тих або інших механізмів фінансування (сприйнятливість економіки до нововведень, що визначає попит на інновації; наявність в економіці вільних коштів, які можуть бути спрямовані на фінансування інвестицій; розвиненість фінансових ринків, що дозволяють перетворити кошти в капітал; наявність необхідного рівня інвестиційної культури до мислення в економіці й суспільстві). Під умовами автори розуміють фактори, дія яких обмежується рамками підприємства й на які підприємство має вплив (наявність інвестиційних рішень, що забезпечують достатній грошовий потік у майбутньому; відношення власників підприємства до використання тих або інших конкретних джерел; масштаб діяльності підприємства; готовність до розкриття інформації інвесторам, що характеризує ступінь відкритості підприємства). Авторами сформульовано три основні вимоги: відповідність розподілу у часі майбутніх грошових потоків розподілу платежів за інвестиційні ресурси; відповідність фактичних і планових значень фінансових коефіцієнтів їх нормативним (необхідним) значенням; наявність запасу міцності інвестиційного проекту. Розглянуті передумови, умови й вимоги формують загальну методологію вибору джерел фінансування інвестицій [6]. На нашу думку, дана методологія надає можливість здійснити відбір певних джерел фінансування, які задовольняють переліченим елементам, але не дозволяє визначити конкретні обсяги залучення кожного відібраного джерела, тобто їх оптимальну структуру.

З точки зору Довбні С. Б. і Разгоняєвої Т. М. процес оптимального фінансування діяльності підприємства може бути представлений у вигляді таких взаємопов'язаних етапів: 1) визначення потреб у фінансуванні у розрізі окремих часових періодів; 2) формування інформаційної бази щодо переліку можливих джерел фінансування та умов їх використання; 3) розробка економіко-математичної моделі оптимізації фінансування діяльності підприємства; 4) формування оптимальної програми фінансового забезпечення (фінансування). Під оптимальною програмою фінансування ці вчені розуміють таку сукупність чітко визначених сум грошових коштів із конкретних джерел з деталізацією їх як по періодах надходження, так і по періодах повернення (при використанні залучених джерел), які забезпечують фінансування в повному обсязі згідно з визначеними потребами при мінімальних виплатах за користування фінансовими ресурсами та виконанні необхідних умов та обмежень [2].

М. Н. Калошиною запропоновано процедури вибору оптимального джерела фінансування, що включають такі етапи: аналіз та оцінка інвестиційних обмежень; розрахунок вартості інвестиційних ресурсів для кожного джерела; розрахунок сукупної вартості використаного капіталу; вибір оптимального способу фінансування. Під найбільш оптимальним способом фінансування розуміється джерело фінансування з мінімальною вартістю з урахуванням завданних обмежень [3].

Водночас К. А. Шовковниковим та О. О. Мицелем обґрунтовано використання як критерію оптимізації мінімум ефективної процентної ставки джерела фінансування або сумарних виплат за джерелом [12]. Е. Р. Черказовим запропоновано такі процедури вибору інвестиційних джерел: аналіз різних варіантів джерел інвестицій; аналіз фінансового стану та інвестиційної привабливості підприємства; розрахунок вартості інвестиційних джерел; аналіз подат-

кових наслідків застосування інвестиційних джерел; вибір джерел інвестицій шляхом порівняння середньозваженої вартості джерел фінансування з показником доходності інвестицій [11].

Вважаємо коректним наявність у запропонованих підходах етапів аналізу фінансового стану підприємства, аналізу потенційних фінансових ресурсів та умов їх використання, а також визначення інвестиційних обмежень, оскільки, на нашу думку, це надає необхідну інформаційну базу для подальшого обґрунтування вибору джерел фінансування.

Проте, на нашу думку, у сучасних умовах господарювання, що характеризуються різноманітністю обставин, в яких діють підприємства, а також завдань та цілей, якими вони керуються в господарській діяльності, визначення єдиного універсального критерію оптимізації не може бути коректним. Оптимізація такого вибору за одним критерієм – мінімумом вартості джерел фінансування, не зможе забезпечити коректні результати у всіх випадках. У цьому сенсі автор погоджується з позицією О. С. Немікіної, яка ствердила, що вибір джерела фінансування може здійснюватися на підставі різних критеріїв. О. С. Немікіна пропонує такий алгоритм вибору джерела фінансування: виявлення потреби у фінансових ресурсах та їх специфіки; вибір джерела фінансування на основі аналізу критерію його доступності, специфіки та його ліміту; вибір джерела фінансування на основі використання різних критеріїв [8].

Отже, проведений вище аналіз економічних робіт дозволив зробити висновок, що проблема обґрунтування порядку вибору джерел фінансування є актуальною і потребує подальшого вдосконалення. Перелічені вище праці вчених-економістів було використано нами в якості теоретичної бази для розробки наведеного нижче (рис. 1) порядку вибору джерел фінансування інвестицій в технічне переозброєння підприємства.

Мета статті – обґрунтувати порядок вибору джерел фінансування інвестицій в технічне переозброєння підприємства.

Запропонований нами порядок включає послідовне виконання шести етапів. Нижче кожен з етапів викладений детальніше.

Перший етап – аналіз характеристик інвестиційного проекту з технічного переозброєння виробництва. На думку автора, обґрунтуванню вибору джерел фінансування має передувати всебічний аналіз інвестиційного проекту, його кількісних і якісних характеристик, вартісних показників та ін. Такий аналіз надає необхідну інформацію для подальшого визначення обмежень і обґрунтування основного критерію вибору таких джерел.

На думку автора, аналіз необхідно починати з вибору варіанта технічного переозброєння виробництва у техніко-технологічному сенсі, оскільки цей вибір потім визначатиме більшість інших показників, таких як потребу в інвестиціях (обсяг фінансування), загальний термін реалізації програми технічного переозброєння і графік здійснення та, очевидно, фінансування окремих заходів.

Другий етап – визначення критерію вибору джерел фінансування інвестицій в технічне переозброєння виробництва. Як було висвітлено вище, згідно з існуючими підходами, обґрунтування вибору джерел фінансування інвестицій має здійснюватись, переважно, за критерієм мінімуму витрат (вартості використовуваних джерел інвестицій, витрат на залучення і використання фінансових ресурсів, ціни капіталу та ін.).

На думку автора, при обґрунтуванні вибору джерел фінансування інвестицій в технічне переозброєння виробництва не слід обмежуватись лише вказаними критеріями, оскільки доцільність вибору критерію залежить від різних умов. Так, наприклад, якщо фінансова стійкість підприємства знаходиться на низькому рівні, який може згодом призвести до банкрутства, і при цьому очікується, що реалізація заходів щодо технічного переозброєння забезпечить здобуття позитивного економічного ефекту, то пріоритетом може стати максимізація фінансової стійкості, а саме: залучення максимально можливого об'єму власного капіталу, навіть за умови, якщо ціна такого фінансового ресурсу, як власний капітал, є вищою за інші. У випадку, якщо інвестиційний проект з технічного переозброєння підприємства є довготривалим, пріоритетом може стати критерій максимуму терміну залучення фінансових ресурсів; якщо ж проект можна характеризувати як масштабний, підприємство може вибрати критерій надійності, а саме мінімум ризиків використання обраних джерел фінансування, або пріоритету простоти їх залучення і використання.

Таким чином, підприємство має самостійно визначати критерій вибору джерел фінансування інвестицій в залежності від умов господарювання, що склалися на ринку, свого фінансово-економічного стану, цілей та завдань, які воно вирішує.

Третій етап – визначення складу джерел фінансування, які можуть бути залучені і використані при заданій цільовій спрямованості (обраному критерію). Цей етап є важливим, оскільки не всі джерела фінансування, що існують в економіці, можуть бути доступними при реалізації певного інвестиційного проекту. Цей етап полягає в проведенні аналізу, за результатами якого підприємство визначає склад джерел фінансування, які потенційно можуть бути використані для конкретного інвестиційного проекту з технічного переозброєння в даних економічних умовах господарювання.

Четвертий етап – встановлення обмежень використання джерел фінансування інвестицій. Визначення інвестиційних обмежень залучення джерел фінансування базується на результатах всього проведеного раніше аналізу. На всі перераховані вище параметри, окрім обраного виду цільової функції, підприємством можуть бути встановлені обмеження. Так, наприклад, підприємство може самостійно встановити максимально допустиму частку позикового капіталу в структурі використовуваних джерел фінансування, обмеження відносно термінів їх використання, встановити мінімально допустимий рівень фінансової стійкості, терміну окупності, гранично допустимого рівня ризиків, ціни джерел фінансування, вимоги до економічної ефективності, що досягається при виборі джерел фінансування та ін.

П'ятий етап – здійснення вибору оптимального джерела або структури джерел фінансування інвестицій. З переліку доступних джерел фінансування обирається джерело, яке щонайкраще задовольняє обраний критерій. Об'єм його залучення визначається в максимально доступному розмірі з врахуванням встановлених обмежень. Якщо обраного джерела недостатньо для покриття потреби у фінансуванні, підприємство повторно визначає джерело фінансування, яке серед тих, що залишилися, найкраще задовольняє критерій. Об'єм такого джерела визначається аналогічно, у максимальному розмірі з врахуванням встановлених обмежень. Підприємство повторює цю процедуру до повного покриття потреби в капіталі.

Рис. 1. Порядок вибору джерел фінансування інвестицій в технічне переозброєння підприємства

У випадку, якщо після виконання попередніх етапів, присвячених аналізу складу та обмежень джерел фінансування та критеріїв їх вибору виявиться, що можливих до залучення обсягів джерел фінансування недостатньо для проведення обраного варіанта технічного переозброєння, необхідно скоригувати технічні параметри технічного переозброєння або обрати інший його варіант, що вимагає меншого обсягу інвестицій.

Шостий етап – моніторинг отриманих результатів, що представляє собою етап контролю, який полягає у ретельному аналізі відповідності отриманих результатів вихідним умовам, обраному критерію і встановленим обмеженням, а також в своєчасному ухваленні управлінських рішень стосовно усунення виявлених невідповідностей.

Висновки. Відмінність розробленого порядку від існуючих полягає в такому:

- ✦ розгорнутий і всебічний первісний аналіз характеристик інвестиційного проекту з технічного переозброєння;
- ✦ виділення окремого етапу визначення критерію вибору джерел фінансування інвестицій та запропонування використання будь-якого критерію оптимізації, визначеного підприємством самостійно, залежно від умов господарювання, що склалися на ринку, свого фінансово-економічного стану, цілей та завдань, які воно вирішує;
- ✦ доповнення існуючих в науці підходів етапом моніторингу отриманих результатів.

Запропонований порядок вибору джерел фінансування інвестицій в технічне переозброєння промислового підприємства є універсальним, оскільки враховує можливість використання різних критеріїв вибору, встановлення різних обмежень, а також може бути використаний для обґрунтування вибору джерел фінансування будь-яких реальних інвестицій. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. **Бланк И. А.** Финансовая стратегия предприятия / И. А. Бланк. – К. : Ника-Центр, Эльга, 2004. – 720 с. – («Энциклопедия финансового менеджера» ; Вып. 9).
2. **Довбня С. Б.** Оптимізація програми фінансування підприємства / С. Б. Довбня, Т. М. Разгоняєва // Сталій розвиток економіки. – 2013. – № 1. – С. 79 – 82.
3. **Калошина М. Н.** Процедуры выбора оптимального источника финансирования / М. Н. Калошина, В. Н. Хачатурова-Тавризян // Финансовый менеджмент. – 2001. – № 4 [Електронний ресурс] – Режим доступа : <http://www.dis.ru/library/fm/archive/2001/4/562.html>. – Загл. с экрана.
4. **Ковалев В. В.** Финансовый анализ: Управление капиталом. Выбор инвестиций. Анализ отчетности / В. В. Ковалев. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Финансы и статистика, 1998. – 512 с.
5. **Липсиц И. В.** Экономический анализ реальных инвестиций : учебник / И. В. Липсиц, В. В. Коссов. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Экономист, 2003. – 347 с.
6. **Мордвинцева Т. В.** Методичні підходи до відбору джерел інвестування та комплексного оцінювання інвестиційної привабливості підприємства / Т. В. Мордвинцева, О. М. Попов // Сталій розвиток економіки. – 2010. – № 3 – С. 145 – 154.
7. **Нейкова Л. И.** Анализ эффективности технического перевооружения промышленных предприятий / Л. И. Нейкова. – М. : Финансы и статистика, 1990. – 87 с.
8. **Немыкина О. С.** Методические подходы к обоснованию выбора источника финансирования корпораций / О. С. Немыкина // Экономика. – 2010. [Електронний ресурс] – Режим доступа : <http://sun.tsu.ru/mminfo/000063105/340/image/340-153.pdf>. – Загл. с экрана.
9. **Савчук В. П.** Анализ и разработка инвестиционных проектов : учеб. пособие для эконом. вузов / В. П. Савчук. – К. : Абсолют : Эльга, 1999. – 302 с.
10. **Стоянова Е. С.** Финансовый менеджмент : Российская практика / Е. С. Стоянова. – 2-е изд., доп. и перераб. – М. : Перспектива, 1995. – 200 с.
11. **Черказов Э. Р.** Выбор оптимальных источников финансирования инвестиционных проектов российских предприятий / Э. Р. Черказов // Экономика, экология и общество России в 21-м столетии. Труды 4-й Международной научно-практической конференции. Т. 4. – СПб. : Нестор, 2002. – С. 201 – 202.
12. **Шелковников К. А.** Алгоритм оптимизации выбора источника финансирования инвестиционного проекта / К. А. Шел-

ковников, А. А. Митцель // Доклады ТУСУРа. – 2009. – № 1 (19), часть 1. – С. 139 – 143.

REFERENCES

- Blank, I. A. *Finansovaya strategiya predpriiatiia* [Financial strategy of the enterprise]. Kyiv: Nika-Tsentri; Elga, 2004.
- Cherkazov, E. R. "Vybor optimalnykh istochnikov finansirovaniia investitsionnykh proektov rossiyskikh predpriiatii" [Selecting the optimal sources of financing investment projects of Russian companies]. *Ekonomika, ekologiya i obshchestvo Rossii v 21-m stoletii*. St. Petersburg: Nestor, 2002. 201-202.
- Dovbnia, S. B., and Razhoniaieva, T. M. "Optyimizatsiia prohramy finansuvannia pidpriemstva" [Optimization program financing company]. *Stalyi rozvytok ekonomiky*, no. 1[18] (2013): 79-82.
- Kovalev, V. V. *Finansovyy analiz : Upravlenie kapitalom. Vyor investitsiy. Analiz otchetnosti* [Financial Analysis : Money Management. Investment choices. Analysis of financial statements]. Moscow: Finansy i statistika, 1998.
- Kaloshina, M. N., and Khachaturova-Tavrizyan, V. N. "Protse-dury vybora optimalnogo istochnika finansirovaniia" [Procedures to select the best source of financing]. <http://www.dis.ru/library/fm/archive/2001/4/562.html>
- Lipsits, I. V., and Kossov, V. V. *Ekonomicheskyy analiz realnykh investitsiy* [Economic analysis of real investment]. Moscow: Ekonomist, 2003.
- Mordvintseva, T. V., and Popov, O. M. "Metodychni pidkhody do vidboru dzherel investuvannia ta kompleksnoho otsiniuvannia investytsiinoi pryvabylosti pidpriemstva" [Methodological approaches to the selection of investment sources and comprehensive evaluation of investment attractiveness]. *Stalyi rozvytok ekonomiky*, no. 3 (2010): 145-154.
- Nemykina, O. S. "Metodicheskie podkhody k obosnovaniiu vybora istochnika finansirovaniia korporatsiy" [Methodical approaches to justifying the choice of the source of funding corporations]. <http://sun.tsu.ru/mminfo/000063105/340/image/340-153.pdf>
- Neykova, L. I. *Analiz effektivnosti tekhnicheskogo perevooruzheniia promyshlennykh predpriiatii* [Analysis of the effectiveness of technical upgrading of industrial enterprises]. Moscow: Finansy i statistika, 1990.
- Stoianova, E. S. *Finansovyy menedzhment : Rossiyskaia praktika* [Financial Management : The Russian practice]. Moscow: Perspektiva, 1995.
- Savchuk, V. P. *Analiz i razrabotka investitsionnykh proektov* [Analysis and development of investment projects]. Kyiv: Absolut; Elga, 1999.
- Shelkovnikov, K. A., and Mittsel, A. A. "Algoritm optimizatsii vybora istochnika finansirovaniia investitsionnogo proekta" [Optimization algorithm source selection of investment project financing]. *Doklady TUSURA*, no. 1 (19) (2009): 139-143.